

Lapsukaisten Kuvakirjasto. III.

Taruja Talvi-iloilla



Wiipurissa
Clouerg ja Kumpp. kustannuksella.

KANSALLIS-
KIRJASTO



Taruja talvi-illoilla.



Kaunis kuvakirjanen

6:lla kuvalla

ja

kertomuksella.



Wiipurissa, 1880,
Clouberg ja Kumpp. kustannuksella.

Varusja talous-illalla

Seuran puolesta kirjaimella

alla kirjalla

Seuralla

Seuralla

Seuralla

Satu laiskasta Jaanasta.

Laiska Jaana istui ruffinsa ääressä talon tanhualla, haukotteli ehtimiseen ja waiwui wihdoin uneen. Kun hän heräsi, istui hänen wieresjansa sammakko, joka oli asettunut takajaloilleensa, ja katsella ällisteli häntä suurilla silmillänsä. „Kah sinä konnan poika“, sanoi laiskuri Jaana, „mitä sinä minuun tuijottelet, itäänkuin tahtoisit minulle jotakin sanoa?“ Sammakko vastasi: „Minä näen, ettet sinä mielelläsi kehrää ja woisinpa sinua siinä työssä auttaa, jos lupaat minulle, mitä minä pyhdän“. „Sinä ihanin sammakko kulta“, huudahti Jaana, „kaikki tahdon minä täyttää, mitä minulta pyhdät, kun waan päästät minuun tästä ilkeästä kehräämisestä!“ „Jos iltajilla“, vastasi sammakko, „panet ruffiksi owen eteen, niin on lanka aamulla warhain valmiiksi kehrättynä. Kun kolme vuotta olen kehrännyt sinun lankojasi, pitää sinun tulla minuun morsiamekseni.“ „Sen minä lupaan!“ huudahti laiska Jaana, mutta ajatteli itsensä: Sammakon morsiameksi en woi minä millloinkaan tulla, sepä olisi narrimaista, se!

Laiska Jaana pani nyt ruffin joka iltana salaisesti tanhuan weräjälle ja tuli aamulla taas sitä noutamaan. Ja kas kummaa, sammakko oli pitänyt lupauksensa. Tätä oli laiskuri Jaana jo kauwan toivonutkin, ja äiti kiitteli tyttärensä ahferuutta. Laiskalla Jaanalla oli myöskin sisar, joka iltataudet aina istui ruffin ääressä, kehräsi niin ahferasti ja lauleli kehrätessään:

Hyrr, hyrr, hyrrä käh,
Sulhoa ei vielä näh.

Sammakko kurfisteli myös toisinaan illalla alkunasta hänen kamariinsa ja iloitsi tuosta ahferasta työstä.

Kun ne kolme vuotta oliwat kuluneet, tuli muutamana aamuna wieras palvelija laiskan Jaanan tupaan ja sanoi: „Sammakko on minuun lähettänyt morsiantansa noutamaan.“ Silloin pelästyi laiskuri, kertoi äitillensä ja sisarellensa kaikki, mitä hän oli tehnyt, ja sanoi: „Älkää olko millännekään; tuo tyhmä sammakko ei woi pakottaa minua rupeemaan hänelle morsiameksi!“ Samassa astui tupaan ihmeen kaunis nuorukainen komeassa puwussa. Se ei ollut kukaan muu kuin sammakko; sillä hän oli lumottu kuningaan poika, hän oli nyt päässyt lumouksestaan ja oli taas saanut entisen muotonsa. Mutta owen takaa oli hän kuullut, mitä hänen laiska morsiamensa oli puhunut, ja sanoi hänelle: „Kosk' et tahdo pitää sammakolle lupauksiasi, niin otan minäkin lupaukseni takasi; niin laiskaa tyttöä en minä todellakaan tahtoisi naida“. Sitte meni hän tuon ahferan sisaren luo ja sanoi: „Sinä tulet minuun kuningattarekseni!“ Ahfera sisar tuli tästä onnelliseksi ja pian pidettiin komeat häät. Laiska Jaana on koko elinkautensa saanut katua, että hän nuoruudessaansa on ollut niin laiska.

Salttiasta.

Taiwaassa asuu pyhä Wapahtaja; hän kutsuu joka talwi, kun hänen syntymäpäivänsä on tulossa, Haltian luoksensa ja sanoo: „Hyvä Haltia, mene maan päälle ja ilmoita kaikille lapsille, että pyhä Wapahtaja pian on tulewa. Ota waari, kutka lapset ovat filttejä, kutka pahankurisia.“ Silloin ottaa Haltia yllensä paksun turkkinsa, panee päähänsä tyhthylakin ja menee korkealle wuorelle talwimajaansa, jonka hän jo aikoo ennen on itsellensä rakentanut. Hywällä kiitarillansa katselee hän joka taholle ja näkee kaikki lapset, ottaa suuren kirjan ja kirjottaa filtit lapset yhdelle puolelle, pahankuriset toiselle. Kilttien lasten nimen taa kirjottaa hän, mitä pyhä Wapahtaja heille on antawa. Siihen on kirjotettu:

„Kalle hywänlaitainen
Saapi kauniin hevosen“.

taikka:

„Liisa siwo tyttö on,
Saapi siwän kotelon.“

Pahankuristen lasten nimen taa on wedetty paksu wiiva ja sen alle on kirjotettu:

„Nämät lapset owat pahat,
Kowan witsan waan he saawat.“

Kun kaikkein lasten nimet on suureen kirjaan kirjotettu, menee haltia majaansa, ottaa höylän, sahan ja tuumatukin; alkaa sitte höyläillä, weistellä ja liimailla, kunnes soma keinuhevonen on valmis; sitte maalaa hän penselillä sen punaseksi, keltaseksi ja mustaksi, että se näyttää kauniilta. Myös-

kin valmistetaan siellä möö-härkiä, mää-lampaita, röy-sikoja ja wääräsäärisiä, ristisuisia jäniksiä. Mutta pienemmille tyttösille tekee haltia siwiä nyttijä, joilla on koreat kiharahiukset päässä ja samettinuttu hllä; ne näyttävät warsin somilta. Kun nyt wapahtajan syntymäpäiwä tulee lähemmäksi, silloin ottaa Haltia suuren teinipussin olallensa, ja sen etupuoliseen päähän pistää hän kaikki nämä somat kalut kilttejä lapsia warten; kainalossoaan kantaa hän kimpun nuoria wittoja, joista pahankurisille lapsille annetaan koiwunjuustoa. Haltian majassa on myöskin joulukuusi ja sen oksilla kylluu mefileipiä, rusinatutteja, sämpyljiä ja kynttilät palawat siinä monenwärisinä. Tästä joulukuusesta leikkaa haltia osjan ja ottaa sen käteensä. Sitte menee hän illalla, jolloin kaikki lapset nukkuwat, tuwasta tupaan, asettaa niihin pieniä joulukuusia, ja hywille lapsille tuo hän muussaan kaitenlaisia somia kaluja; mutta pahankurisille antaa hän ainoastaan — witsan. Kun hän tämän on toimittanut koko mailmassa, niin hän huutaa taiwaasen: „Rakas, pyhä wapahtaja tänäpäinä on sinun syntymäpäiwäsi!“ Pian tulee wapahtaja alas kaikkein lempeäin enfeleittänsä kanssa ja kaikilla hywillä lapsilla on silloin suuri ilo. Mutta pahankurisilla lapsilla ei ole mitään iloa, sillä Haltia on heille tuonut ainoastaan witsan.

Kettu.

Kettu Repolainen asui metsässä ja oli mielellään kerran syönyt hanhenpoikasen, mutta hänellä ei ollut yhtään. Niin juoksi hän laiturille, jossa oli useampia pieniä hanhenpoikia. Täällä asettui hän erään puun warjoon ja wainui siinä, kunnes hanhenpoikaset tulivat likemmäksi. Silloin sanoi kettu: „Ah te pienet hanhenpoikaset, minä pidän teistä paljon ja kertoisin teille aiwan mielelläni kauniin tarinan; tulkaa waan likemmäksi kuulemaan sitä!“ Silloin yksi poikasista tuli uteliaaksi ja tahtoi kuulla ketun kaunistä tarinaa. Hän meni ketun luoksi, mutta kettu hyppäsi sukkelaasti puun takaa, sai tuon pienen uteliaan hanhenpoijan kiini ja söi sen suuhunsa. Sitte juoksi hän takaisin metsään ja pani maata pesäänsä. Kun hanhet kotia tulivat ja emähanhi ja koirashanhi lukivat poikaset, näkivät he että yksi oli pois. Nyt kertoivat hanhenpoikaset kaikki, mitä oli tapahtunut ja kuinka kettu oli syönyt yhden heistä. Mutta ketulle oli hanhenpoijan liha maistunut warsin hywältä, sentähden ajatteli hän itsensä, kun hänellä taas oli nälkä: „Wenempä taas ottamaan hanhenpoikasen!“ Hän asettui suorastaan puun taa ja sanoi: „Te kultaset hanhenpoikaset, tulkaapa tänne likemmäksi kuulemaan, kuinka kauniin tarinan minä teille kerron.“ Emähanhi ja koirashanhi olivat nyt käyneet joka päiwä laiturilla poikasensa kanssa ja waroittivat lapsiansa: „Älkää menkö, älkää menkö, se on kettu, hän on syönyt teidän weikkonne ja söi vielä teidänkin!“ Mutta kettu walehteli yhä waan julkeasti ja sanoi: „Älkää sitä usko, että minä teitä syön!“ Kun hän siinä nyt mairitteli, walehteli oikein häpeemättä, tuli takaapäin pöyhymies ja ampui: „Bah!“ Samassa kaatui kettu maahan ja kuoli. Nyt iloitsiwan hanhet ja koirashanhi sanoi:

„Joka toiselle hautaa taiwaa,
Itse kuoppaan lankee.“

Pojasta, joka ei ollut oppinut odottamaan.

Oli kerran siskokset, poika ja tyttö. Tyttönen oli wiisas ja warowainen, mutta poika päinwastoin. Kerran tulivat he puutarhaan, jossa raakoja wiinamarjoja kaswoi koolta. Tyttö sanoi: „Weli kultaseni, on paras ettemme syö niitä, waan odotamme, kunnes ne kypsyvät!“ Mutta poika ei ollut oppinut odottamaan, waan söi marjoja niin kauwan, että hänen watsansa tuli kipeäksi. Nyt juoksi poika tuskiensa kotia ja sisaren oli keittäminen teetä juhanneksen kukista, että weli parka taas tulisi terveeksi. Kerran olivat he taas kahden käwelemässä ja heidän tuli niin palawa, että hiki tippui pitkin poskia. Niin tulivat he firllaalle lähteelle, jossa oli kylmää wettä, ja se näytti heistä olewan hywää juoda. Poika juoksi kohta juomaan lähteestä, mutta sisar sanoi: „Odota vielä vähän aikaa, ettäs ensin jähdyt.“ Mutta poika ei neuwoa seurannut, waan joi niin paljon kuin hän woi. Nyt tuli hän äkkiä sairaaksi ja jäi kedolle makaamaan. Sisar käwi noutamaan wanhempia, jotka kantoiwan pojan kotia ja kutsuiwan lääkäriin. Lääkäriin awulla hän tosin taas parani, mutta hänen täytyi nauttia paljon karwaita rohtoja ja kärsiä katkeria kipuja. Nyt, ajatteli sisar, on weli kai jo oppinut odottamaan; mutta niin ei kumminkaan ollut laita. Kun talwi tuli ja wesi jäätty, tahtoi weli mennä jälle, ennenkuin se oli wahwaksi tullut. Sisar sanoi: „Weli kulta, minä rukouilen sinua, odota vielä yksi päiwä, sitte menemme yhdessä jälle!“ Mutta weli ei totellut; hän meni jälle, putosi sisään ja hukkui. Kun tuo kuollut weli raukka oli wedetty hlös wedestä, silloin itki sisar ja









fanoi: „Ah jospa welseni olisi waan wähdänkin oppinut odottamaan, niin ei hän olisi hukkunut ja minun ei nyt tähtyisi olla hysinäni!”

„Tee ennen wirsta wäärää,
Kuin menet waaksan waaraa.”

Prinsjien ryöstö.

Oli kerran ruhtinas, jolla oli kaksi poikaa; niistä oli wanhin kahdentoista ja nuorempi kymmenen vuoden wanha. Ruhtinas rakasti näitä lapsiansa oikein sydämestänsä. Kerran syttyi sota, josta ruhtinas palasi voittajana. Hänen sotajoukossansa oli ritari nimeltä Kuhnus Rauhuinen, joka voitton perästä toivoi saawansa suuren palkinnon, eikä ollut tytywäinen siihen palkintoon, jonka ruhtinas hänelle antoi. Kun Kuhnus Rauhuinen meni ruhtinaan linnaan, huusi hän julmistuneena: „Minä tahdon kostaa kauheasti!” Nyt päätti hän suuttuneena ryöstää ruhtinaalta pojat. Hän lähetti salaisesti sanan ruhtinaan työkkipojalle, nimeltä Hanni Heista, ja käski hänelle sanoa: „Jos tänä yönä lastet ruhtinaan lasten kamarista riippumaan alas maahan köyden, niin tulet sangen rikkaaksi.” Tuo pahanillinen työkkipoika oli kohta walmis tähän suostumaan. Wäärättynä iltana meni hän salaisesti poikien makuuskamariin ja sitoi köyden alkunan ulkopuolelle, ennenkuin pojat olivat levolle menneet. Kun he sitte rauhasa lepäiwät, kiipesti Kuhnus Rauhuinen erään toisen ritarin kanssa köyttä myöden makuushuoneesen, sitoi poikain kädet ja tuffi heidän suunsa, etteiwät he woineet huutaa. Yön pimeydessä lastettiin he alas köydellä ja sytättiin linnan pihalla waunuihin, joilla he kireesti kuljetettiin wooristoon, jossa oli suuri metsä. Kun ruhtinas aamulla heräsi, ei löytänyt hän enää poikiansa ja oli warsin onneton. Hän antoi etsiä heitä kaikista kylistä ja kaupungeista, mutta heitä ei mistään löydetty. Silloin oli suuri suru ja walitus koko waltakunnassa, sillä kaikki alamaiset rakastiwat ruhtinasta ja hänen poikiansa; mutta kaikista enimmäin itki ruhtinatar lastensa tähden nyt päiwät.

Tuo pahanuopa Kuhnus Rauhuinen kuljeskeli poikien kanssa tiheässä metsässä sinne tänne; heidän täytyi aina pyyhä hänen wieresensä ja etsiä marjoja ruoakseen. Kun iltana tuli, meni hän luolaan, jossa hän makasi yön poikien kanssa. Siin oli hän jo useampia päiwä oleskellut metsässä piilossa. Eräänä päiwänä tuli hän syymiehen luo, joka waimonsa kanssa poltti hiiliä metsässä. Syymies katseli ritaria ja noita kahta poikaa hänen seurassansa ja ajatteli itsensä: „Mitä hänellä on täällä tekemistä poikien kanssa? Hän on warmaankin Kuhnus Rauhuinen, joka warasti meidän ruhtinaan pojat!” Ja pian sen perästä lähestyi wanhin pojista syymiestä ja kuisasi hänelle hiljalleen: „Pelasta minua, isäni on sen sinulle palkitsewa!” Kun syymies tämän kuuli, kohotti hän kelloksen tangon ja hritti lyöä sillä ritaria. Kun ritari weti miekkansa ja puolusti itseänsä, otti syymiehen waimo halon ja rupesti halkaamaan sitä puuta vastaan, niin että metsä kajahteli. Mutta kaikki syymiehet metsässä tiesiwät, että tämä merkitse awun tarwetta. Sillä aikaa kuin syymies ja Kuhnus Rauhuinen wiclä keskenänsä taisteluwat, riensiwät muut pian paikalle joka taholta. Syymies sai lyödyksi ritarin maahan, ja nyt hän otettiin kiini ja sidottiin. Nyt riemuitsiwat nuo molemmat pojat ja huusiwat: „Hei terne pelastajamme, me olemme ruhtinaan lapset!” Tästä tuli suuri ilo metsään. Syymiehet weiwät pojat ja Kuhnus Rauhuinen ruhtinaan linnaan. Nyt joutui Kuhnus teloituslawalle ja mestaaja löi häneltä pään pois, jonka perästä työkkipojan myös oli paneminen päähä pölkylle ja lyötiin se kirweellä poikki. Tuon uskollisen syymiehen korotti ruhtinas aatelisfukuun ja antoi hänelle nimen Hanni Siwelä, koska hän niin uljaasti oli tangolla siwellyt Kuhnus Rauhuista. Myöskin sai Hanni Siwelä kaikki Kuhnuksen kartanot ja linnat, ja hänestä tuli nyt ritas mies, joka aina pyyhki ruhtinaan erityisessä suosiossa.

Räätäli Wirkkula.

Oli kerran räätäli, jonka nimi oli Wirkkula. Kun hän eräänä päiwänä istui työhuoneessaan, suututtiwat häntä kärpäset, jotka lähestywät häntä suurissa joukoissa ja puriwat. Hän näki niitä koko parwen sokurin kimpussa, jonka hänen waimonsa oli kahwin kanssa tuonut hänelle työhuoneesen. Ripeästi otti hän tattalakkinsa ja siwalssi sillä kärpäisparween. Kas niin waan, hänen iskunsa oli sattunut oikeaan paikkaan ja seitsemän kärpästä makasi kuolleenä pöydällä. Nyt tuli räätäli kopeaksi ja fanoi:

„Minä olen räätäli Wirkkula,
Työn seitsemän yhdellä iskulla.”

Kiruusti juoksi hän pois työhuoneesta, sälytti kotoon kimpunsa kampsunsa ja lähti maailmaan waeltamaan. Hän ajatteli nimittäin itsensä: „Joka yhdellä iskulla lyö seitsemän kuoliaksi, hän tulee misä hywänsä toimeen ja hänestä woipi suuri mies tulla“. Niissä tuumin meni hän wieraille maille ja tuli matkallaan ja suureen metsään. Päivän helteestä wäsyneenä, lasti hän lewolle puiden wiileään kalpesen ja nukkui pian.

Samaan aikaan sattui maan kuningas tulemaan ajaen läpi metsän; hänellä oli suuri suru ja huoli sydämessään, sillä hänen maansaan rasti kolme suurta hirwiötä, joista ei kukaan ollut vielä voittoa saanut. Kun kuningas näki räätälin makaawan, sanoi hän palveliallensa: „Menettä katso- maan, mikä wetelys tuolla loikoo.“ Niin meni palvelia ja kun hän tuli takasin, sanoi hän: „Armo- linen kuningas:

Se onpi räätäli Wirkkula,
Lyö seitsemän yhdellä iskulla!“

Kun kuningas nämä sanat kuuli, hyppäsi hän kohta ulos wainuista ja sanoi: „Hywä räätäli Wirkkula, jos sinä seitsemän lyöt yhdellä iskulla kuoliaksi, niin olet terwetullut. Minun kauniissa waltakunnassani oleskelee metsässä kolme hirwiötä, ne pitää sinun tappaa. Tule minun kanssani. Kun olet ne lyönyt, annan minä sinulle tyttäreni waimoksi ja sinä tulet kuninkaaksi minun sijaani.“

Tämä oli Wirkkulalle warsin mieleen; kohta nousi hän maasta ja ajoi kuninkaan rinnalla kuninkaan linnaan. Seuraavana aamuna puhui kuningas: „Tuolla suuressa metsässä on hirwuihin yksisarwinen eläin, se pitää sinun tappaa; siellä on myöskin suuri willisita, joka häwittää kaikki wilja- wainiot, sen pitää kuolla; ja vielä on siellä kaffi jättiläistä, jotka tappawat ihmisiä, ne pitää sinun surmata!“ „Nah“, sanoi räätäli, „eiköhän mitään muuta!“ Nyt meni hän metsään, etsimään yksisarwista. Se oli suuri willi eläin, jolla oli päässä pitkä, terävä sarwi, jolla hän puski kuoliaksi ihmiset ja eläimet. Wirkkula meni rohkeasti häntä vastaan ja asettui puun wiereen. Nyt tuli yksisarwinen julmistuneena täyttä nelistä Wirkkulaa kohden, puskeaksensa hänet läpitsä sarwellansa; mutta Wirkkula juoksi pitkästi puun taa ja yksisarwinen työtäsi semmoisella wauhdilla päin puuta, että sarwi meni läpi puun ja sen terävä kärki ulottui vielä hynärän ulos puun wastaiselta puolelta. Heti pikaan otti Wirkkula napakairan, näwerfi läwen sarwen kärkeen ja löi siihen tapin, niin että yksisarwinen jäi puuhun kiini. Sitte kutsui hän sinne kuninkaan ja antoi hänelle yksisarwisen, joka nyt sidottuna wiettiin kaupunkiin.

Seuraavana päivänä meni Wirkkula taas metsään, etsimään willisikaa. Pian tuli se juosten täyttä wauhtia häntä kohden. Wirkkula kiipesi ripeästi puun oksalle ja kun sika juoksi sen alta, hyppäsi hän sen selkään ja tarttui kiini harjaksiin. Nyt otti hän terävän puukkonsa ja pisti sen sian kurkkuun, niin että weri juoksi kiviin ja sika kaatui kuolleena maahan. Kun kuningas tämän näki, käski hän teurastajan tulla paikalle ja nyt pantiin toimeen suuret teurastuspivot, joissa Wirkkula oli hywin iloissaan.

Wirkkulan oli vielä taistelemisen molempain jättiläisten kanssa. Hän hiipi salaisesti met- sään ja lymyi puuhun. Kun jättiläiset käiwät sen alta, wiskeli hän kiuilla toista jättiläistä. Mutta jättiläinen luuli, että hänen towerinsa oli häntä kiwitellyt; hän suuttui ja löi tuota toista jättiläistä. Siitä syttyi kowa taistelu heidän kesken ja he tappoiwat toinen toisensa.

Nyt tuli suuri ilo maahan. Kuningas antoi Wirkkulalle tyttärensä waimoksi ja pani suuret häät toimeen. Mutta kaikki huusiwat iloissaan:

„Hän onpi räätäli Wirkkula,
Lyö seitsemän yhdellä iskulla.“

Wirkkula on kuolemansa saakka ollut sen ihanan waltakunnan kuninkaana ja kaikki asukkaat rakastiwat häntä ja kuningatarta suuresti.



~~718. I. 21.~~

From last May. 2.

